

Замалювки до Краю



**Василь
Левицький**

ЗамалЬОвки до кРАЮ

Новела

Вони прагнуть до ідеалу, але слабкість кидає їм виклик.
Рай, який враз обернеться пекельним злом;
і вбивства, які кожен привласнив собі...



Замальовки до краю

*Присвячую письменникові та мандрівникові
Володимиру Курченку.*

*А також трьом добам,
які я провів самотником на березі Південного Бугу в липні 2007 р.*

До краю



Масивні рештки людських тіл вкривали берег: між вдовами-вербами стирчить хребет, що зсохся ребриьськами; дещо далі лежить ціла купа скам'янілих кісток, а крізь нутроці колючих кущів витинаються погнуті, мов під пресом, кінцівки рук. Поодаль виростала чорна діра мурашника, поглинаючи в себе жовту глину сонця. Вода, перерізана кривавим відблиском, вирячила очиська вглиб своїх темних володінь, охороняючи поховані там душі.

Цими трупними пагорбами снували люди, мов жуки-гнояки. На велетенському людиноподібному черепі кам'яної брили, очні впадини якого всмоктували небо, товклося їх найбільше. Незахищені ступні ніг ледве не до кісток обпалювало розпечене вугілля – та в цьому «майже» й крилася, на їхню думку, вся насолода... Були й такі зухвальці, що кидали виклик стихії болю, розпластавши м'ясисті тіла під пекучим липневим горнилом, що нависло над своїм жертвним варивом. Інші – мало не по-пінгвіначому, перевалюють з ноги на ногу всю свою неманеврену біомасу. Здавалося, то хитаються криві зуби в роті черепа.

Щоб відокремитися, зберігши при цьому своє право на місце під розжареним сонцем (бо кожен прагнув укряяти шматок світла для себе), Віктор переможно стояв на найвищій точці лівобережжя, недалеко від краю прірви, закинувши погляд, як альпеншток, на інший бік бурхливої ріки – до дерев'яного стрімчака, що, безперечно, був піком всієї місцини.



Монумент Віктора жахтів наливою бронзою, владно розпихаючи простір. Під величавим живим стовпом навіть кам'яна брила видавалася лиш декоративною підставкою. По-олімпійському натреноване тіло оживляло напівпрозору футболку. Титанічними зусиллями вдалося набути зовнішності богатиря, та тепер видно було, що атлетично він майже досяг досконалості.

Руки встромив у кишені світлих бриджів. Шипи кросівок міцно ввіп'ялися в кам'яну брилу. Постава гордо виструнчилася, хоч він, як Атлант, тримав на собі ще неприборкані небеса. Все тіло було налаштовано, немовбито помпезний механізм, що видає найправильніші частоти. Навіть вітер не смів потурбувати ідеально зачесане волосся. Брови були схрещеними в двобої, а очні яблука виштовхували зіниці вперед. Його внутрішній зір сфокусований на переході через водну стихію.

Раптом знизу пролунали дратівливі голоси, роздягаючись на ходу та лізучи до води. Бронза полудою зійшла з обличчя Віктора, лишивши на блідій шкірі єдину цятку – родимку на масивному чолі.

Намагаючись втримати порушену рівновагу, потужна фігура нервово відступила на крок назад. Світ захитався і брилою загуркотів у безвість. Що ж, нічого не вдієш – баланс розладнано, і тепер нічого не лишається, як відійти від завойованої позиції.

Віктор покинув свій осквернений постамент, котрий не міг більше служити опорою для його поважної персони. Важкими уривчастими кроками почав спускатися скелястими пагорбами до вузької стежки, помітної не кожному. Навіть шлях до намету (хоча йти було вдвічі довше) обрано, щоб звести нанівець бодай натяк на спілкування з галасливими калічами. Хоч як він силувався відкараскатись від проявів метушливого міста, людське гнойовиння і тут, далеко від цивілізації, знайшло – і ввійшло в нього.



Спересердя зосереджений погляд напівбога спіткнувся об охайний гаманець, що мов видряпався з-під землі. «Хе, – це що: відкуп за спаскуджений трон», – інстинктивно підібрав річ, дивуючись власному вчинкові.

Вітер зміїно шипів очеретом й болюче сахався гострих сухих гілок глоду. Зліва щось відразливо талапнуло по воді. Знову – чутно, як щось масивне впало в болотяну масу й, розбризкуючи навсібіч багнюку, тягнеться в його бік. Віктор нервово заскреготів зубами в жаданні розтросити цих гадських потвор, ким би вони не були.

Горбиста поверхня раз по раз смикала його за підошви, від чого уривалось й без того неспокійне дихання. Голова неслухняно, з дратівливим напруженням шиї, повернулася ліворуч, і збентежені очі зустрілися з головешками очерету, які гнулися фальшивою прямою. Скидалося на те, що хтось суне просто на нього, перерізаючи водночас шлях руху Віктора. Чоловік злегка сіпнувся, підсвідомо відчуваючи неминучість чогось.

По хвильці ледь не на нього виперлася чудернацька людська фігура, змусивши Віктора остовпіти, втупившись у раптову перешкоду. Невеликий зріст, широка подерта куртка, що немовбито вчепилася в худорляве тіло. Зовсім не пасувало до такого химерника вилялялі спортивні штани в дірках й черевики, колір яких на око визначити було неможливо. Скуйовджене волосся, всуціль встелене лупою, видовжене обличчя, вкрите кудлатою бородою, надавали всій статурі воістину пришепелкуватого вигляду. Загалом Віктору здалося, що перед ним вирросло таке собі очеретяне опудало. Зміїне сичання продовжувалося в шелестінні старезної болоньєвої куртки.



– О, здрасте! – розтягнулася жовтизна рота очеретяного. – Будеш? – простягнув прибулець брудну руку з розчваканими абрикосами, мовби давно знайомому.

Віктор гидливо відвів погляд і хотів був рушати далі, але опудало хитнулося, ніби навмисно перетнувши дорогу. Очеретяний неквапом поклав до рота декілька плодів і задоволено прицмокнув. Потім чудило витягнув одну з обсмоктаних кісточок, уважно подивився на неї – і поклав назад, мов цукерку.

– Чуєш, чмо, ану киш! – з сичанням кинув Віктор, на що новоспечений «друг» поліз до засмальцьованих кишень своїх спортивок і дістав звідти ще жменьку абрикосів.

– Я тебе десь бачив, – тицьнув масним пальцем на жертву і влучно закинув до й без того забитого рота з гнилими зубами пару жовтуватих кислинок. – Може, ми перетиналися на шляху до Зондської протоки? Хм, навряд чи, – спокійненько вів бесіду далі, мов розмірковуючи сам до себе. Віктор незчувся, як від такого цирку його попередня настовбурченість зійшла нанівець. Тому він, поки що, не став перебивати плямкання непроханого гостя.

– Може бути, що були присутніми на Всесвітньому з'їзді концептуального бачення етногеноміки? Схоже на те... хоч, навряд чи. Хіба заходили разом до Будинку Камерцеля в Страсбурзі? Та не, наче...

Віддубасити «це» по повній програмі Вікторові нічого не коштувало. Та щось стримувало: чи неочікуваність обставин, чи неординарна поведінка, котра не дала второпати, що до чого. А чи просто огида навіть торкатися до брудного пришелепкуватого волоцюжки.

«Де ти взявся, філософ солом'яний?» – витало в думках Віктора.

– Ти шо, забув?.. Я – Вавило, – стрибнули очі болотного забарвлення. – Народився в Вайль-на-Рейні. Згодом моя сім'я переїхала в Ольгін. Морякував здебільшого Тихим, хоч запливав і до Бріде. Згодом влаштувався на фірму «Канберра Індастріз». А це от узяв відпусточку на Південний Буг...

Під час експресивної оповіді Вавила Віктор боковим зором запримітив, як зліва крізь очерет проглядається силует із продовгуватим тонким предметом у руці. Таке розташування насторожило слухача, і він обрубав шоу-виставу розпатланого оратора:

– Чого тобі? – кинув крізь зуби. Потім відкрив знайдений гаманець, що тримав у руці, і сипонув звідти монет та купюр собі під ноги. – Ти мене розважив, на ось!

Віктор дужим плечем відіпхнув Вавила вбік, а сам рушив:

– Чу-чу, – в солому спать!

Очеретяний, обпершись об сухі ребра річкового частоколу, вже не жуєчи, чітко й голосно мовив, мов читаючи звідкись:

– Ідеальної людини існувати не може. Бо поняття «ідеальна людина» – суперечливе. З одного боку, людина в ідеалі має постійно вдосконалюватися. Але ж ідеальній людині нема куди вдосконалюватися, бо вона – вже ідеал! А ідеал людини – це «Я», доведене до ступеня божевілья.

Віктор рушив, утримавшись, щоб не озирнутися.

«Ти настільки розумний, наскільки я – не дурний», – кинув Вавило услід, мов жебракові.





Фарби яскравого світла нахабно залазили в зіниці, що мовби вгрузли в очні яблука і червами зачаїлись там, згорнувшись у клубок.

Щось зашаруділо біля входу до намету. Перед Віктором вимкнулося світло і все розпливлося в плямах.

– Хто тут? – відсахнувся ще спросоння, намагаючись намацати якийсь твердий предмет для самозахисту.

– Я, – мовби знущаючись, промекало, як цапок, обличчя з сутемряви. – Можеш втихомиритись: я не заподію тобі шкоди.

– Чого ж вперся сюди? – з гнівом ошпарив Віктор, коли його рука стиснула стінку залізного казана.

– Потреба. Людьми рухають потреби, – і додав: – А ще емоції.

– То сволота, а не люди, – ненавиджу! Всі тільки заважають...

– Що ж, у такому разі дай мені ножа – і принаймні на одного стане менше.

Казан вислизнув з-під ковзких пальців Віктора.

– Ти згоден з тим, що кожен має право померти, коли йому заманеться? – продовжив непроханий гість: – Будь ласка. Я обіцяю, що тебе він не торкнеться!

Віктор розумів, що Вавило навіть з ножем не становить для нього особливої загрози. Тому вирішив пошвидше здихатися цього набридливого мудряки:

– Як ти так хочеш, то бери – ніж у рюкзачі. Тільки хутчіш забирайся геть!

Постать, знайшовши потрібне, поволі відповзла, майнула крізь наметовий вихід і розчинилася в густих вечірніх сутінках.

Віктор, трохи перечекавши, обережно вибрався зі свого теплового лігва. Похмуре небо залізло в намети хмар, вирішивши відсидітися там. Подібним чином зробив і Віктор.





Сонце знов немилосердно шкварило череп'яні брили та тулуби людей.

Хоч ззовні Віктор видавався все таким же величним, його внутрішня сила поступилася під впливом вчорашніх подій. Погляд був так само припечений до стрімчака на іншому боці урвища, однак тіло було прибите невидимими цвяхами до місця, на якому перебував.

З-побіду брили, де стояв Віктор, вибігали люди. Їхні рухи були рваними. Не надто прислухаючись, чоловік почав розуміти, що наразі відбувається те, що тиснуло сьогодні на його внутрішній стрижень.

Децю вагаючись, Віктор вимушено спустився до людського скупчення і, підхоплений збуреною хвилею, віддався натовпу, що поніс його за собою. Діставшись фатального місця, метушня стала поволі вгавати, галасування вмовкати.

Тваринний страх вповз у його нутроці, крижаним пеклом пропікаючи зсередини. Посеред пишної галявини закривавлене тіло розкидало червоні барви. Навколо – плями рожевих, коричневих, калинових, інших фарб. Довкіль валялися шматки паперу, уламки якихось дощечок... Гордо виблискував гострий стилос цієї картини – знайомий ніж із різьбленим дерев'яним руків'ям, що причаїлося змією. Наблизившись до одного з малюнків, Віктор поволі упізнає себе, тільки брови на портреті були... не такі.



Віктор, лежачи на спині, втупився в верхнє перекриття намету, що не пускало погляд до зірок. Ні, – він не з тих, хто кидається навтьоки – він надто себе поважав...

Щось зашарпотіло навколо. Крізь вхід просунувся ніж, за ним – згорблена фігура Вавила.

– От, повертаю ножа, – хриплим голосом мовив той.

– Сволота, ти зарівав його Моїм ножем... – підхопився Віктор.

– А може, це зробив ти?! – розтяглися в гримасі губи Вавила. – І взагалі: яка твоя справа?

– Ти підставив мене!

– Як саме? Я попросив у тебе ножа. Тепер повертаю. Тоді ти не питав, нащо він мені конкретно треба. А чого ж ти цікавишся саме зараз? Ти ж, наче, був згоден з тим, що кожен має право помирати, коли йому заманеться?

– Тільки не заважати своєю смертю іншим, – по хвильці загарчав Віктор.

– В такому разі, кожен мав би право народжуватись, коли йому заманеться. Але ж цього не відбувається! Отже, право на наше народження має хтось інший. І цей «інший» впливав на нас. То чого ж я тепер не маю права впливати на інших?

Вавило обережно поклав ніж до рюкзака і сам відповів на поставлене запитання:

– Бо природа в тому, щоб дарувати, а не відбирати.

Постать тихцем закрила вхід і зашарпотіла кудись.

Розлючений Віктор схопив ножа і в нашвидкуруч натягнутих кедах кинувся в глуху ніч. Перечіпаючись об казан, він падає на стіну намету, протинаючи її лезом ножа, яке потім впирається в плоть стегна. Підвівшись, напружено вдивляється в простір, мов мисливець, вишукуючи який-небудь натяк на рух.

– Гей, ти! Ану повернись! Поговоримо ще, – просичав зміїно Віктор: – Та ти хто взагалі такий?..

– Я – твоя слабкість зі світу ідеалу, – обізвалася луна. – І тепер ти ніхто-о-о!



Голос пішов колом, в серцевині якого на глум виставлено маленьку жалюгідну істоту, якою тепер відчував себе Віктор.

«Ти мене ненавидиш. А за що? Ти мене ненавидів ще на тій вузькій стежці. Ти заочно ненавидів мене ще до того, як ми зустрілися. А за що?.. Ти точно ненавидиш мене, а не когось ближчого?».

Віктор метушливо кидався навкруги, вслухаючись, звідки долинає голос.

– Я теж інший, – продовжував голос Вавила. – Але щоб не поважати чи не любити, треба мати хоч яке-небудь ставлення до об'єкта. Для мене ж люди – байдужі. Як можна поважати чи не поважати, скажімо, праску? Чи любити/не любити телеграфний стовп? Вони просто існують поряд.

Спересердя Віктор рвонув захаращеною стежкою, яку постійно торував до свого намету, захованого в хащах. Вітер відповів йому в обличчя, збираючи довкола суворі хмари. Місяць світив надщербленим мідним п'ятаком – але Віктору і себе було важко розгледіти в цьому дикому мороці.



Віктору здається, що Вавило десь попереду, що його от-от наздогнати. Під ногами брязнули монети, чвакнули під подошвою абрикоси. Позаду лишилася брила, на якій стояв удень. Віктор побачив, як ген на містку через ріку майнула постать обірванця. Та здалося, ніби сама ріка враз виплеснула свої води – і прямо на чоловіка з ножем. Їдкі краплі сипонули в очі, тіло заштрикали голки. Там, де ще сьогодні вдень струменіло сонце, блиснуло гострим лезом. Він упав! І потім ще довго не міг піднятися: не стільки від безсилля, стільки від свого внутрішнього провалля. «І як я взагалі відтепер зможу поважати свою минулу міць, якщо я не здатен навіть дістати до цього калічного обірванця, бодай торкнутися його дистрофічного тіла?!».

Вхопившись за натягнуті линви містка, Віктор ледь не випустив зброю. Опора хиталася, але впевненість, що голос там, на іншому боці прірви, відчайдушно гнала вперед.



Врешті діставшись такої бажаної цілі – найвищого стрімчака всієї місцини, Віктор враз відчув щось не те. Так – він стояв навпроти того місця, звідки поглядом прокладав лину своєї мети.

Здавалося, його релігійні волі заглушити весь гуркіт неба, а вираз очей – засліпити навколишні спалахи.

Перед Віктором через міст наближалася сутінкова постать. Занурений в агонію, він здіймає ніж і чимдуж врізається ним у підпорку мосту. Навалившись тулубом на тримачі натягнутого переходу, він обриває ближній кінець переправи, що повагом зісковзує в безвість.

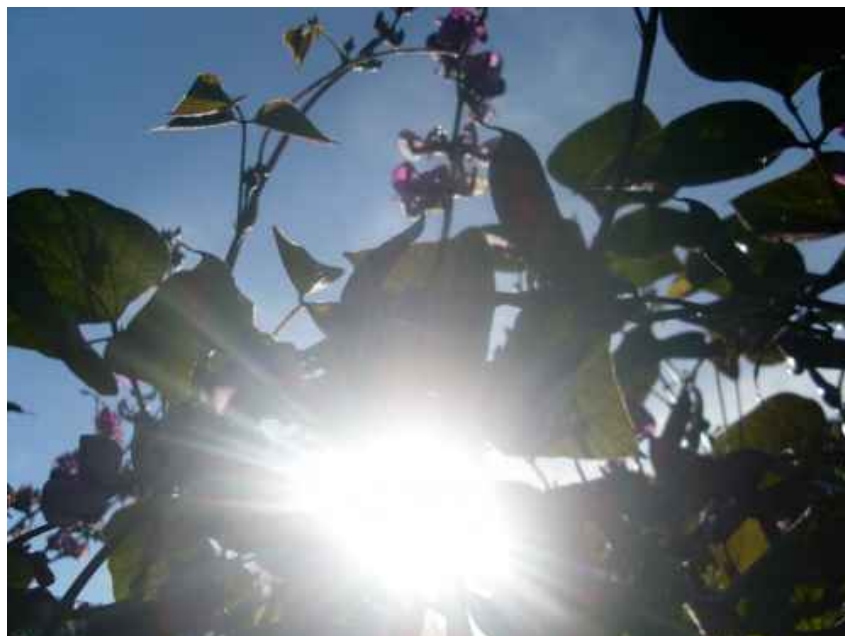
«Ідеа-а-ал!» – долинає з того боку ріки.

Замість перемоги Віктора міцно обіймає кволість і з височини штовхає його на останній крок. Безвість прірви, не замислюючись, проковтнула його, вже переможеного...



Там, де обривається ріка, починається берег. Ним людина має ходити, або – літати.

Замальовки



Мірадами квіткових пелюсток висаджено берег: до татка й розкішноволосої мами притулилися діти; поряд грається цілий гурт веселих самоцвітів, а в пахощах різнокольорового цвіту переплітаються витончені стебла рослин. Поруч росло ніжне соняшникове коло, засіваючи своїм цінним насіннячком родючу землю. Вода, підперезана оберегом сонця, райдужно переливалася з відкритістю неба в вічному потоці життя.

Це буяння пагорбів-клумб освячували люди-садівники. Посеред квітника-тичинки активізувалося найбільше доглядачів. Вони уважно стежили, аби кожна клітинка флори дихала чистотою та свіжістю – і в цьому дійстві люди вбачали своє найвище призначення... Були й такі сподвижники, які здатні в будь-який момент пожертвувати власним життям заради комфорту ближніх. Мало не до скіпочки вибирали люди все, що могло хоч якось зашкодити розростанню рослинної царини, ретельно спостерігали за емоційним станом квіткових. Здавалося, більш злагодженого довкілля не існувало.

Щоб не заважати і водночас робити свою справу (бо кожен радо виконував особисте доручення), Віталій життєствердно споглядав з найохопливішого краю лівобережжя, і віддано намагався змалювати приворожливий краєвид, проникаючи в саме підґрунтя – до серцевини явища, що, безумовно, було найглибшим осягненням всієї природи.



Порухи душі водили пензлем Віталія, а той притьмом намагався поспішати за ними. Його уява гралася з ним, мов пустотлива мама зі своїм малям. А він радо бавився фарбами у створенні колоритних сюжетів бадьорого життя, впевнено відчуваючи себе у вищих божественних колах. Титанічними зусиллями йому вдалося витренувати в собі майстра, та тепер видавалося, що духовно він майже досяг досконалості.

Попри те, що орудував палітрою фарб, одяг (жовті брюки та райдужна сорочка) залишався чистим. Рухи були переважно плавними, злагодженими. Травичка ніжно пестила його босі ноги. Все тіло було налаштовано, немов тріумфальний інструмент, що видає найчарівливіші звуки. Навіть вітер не смів потурбувати ідеально встановлений мольберт. Натреновані пальці з видовженими пучками владно просували своє бачення простору. Сфокусований зір ловив кожну деталь розцвіченої картини природи.

Аж ось на найвищій брилі Віталій помітив кремезну постать, котра гордо дивилася кудись вдалечінь, поза обрії води й неба. Та фігура не вписувалася в цю заздалегідь укомплектовану ідилію – а розмивала все змальоване до цього, невдовзі залишивши замість полотнища тільки велику масну цятку.

Намагаючись осмислити, що тепер зображувати, чоловік нервово відступив на крок назад. Та марно – йому здалося, що він ураз став помітним усім, прозорим наскрізь, і тепер не лишається нічого кращого, як схватися десь подалі. Але куди ж? Ба він же й прибув сюди, в лоно мальовничої природи, аби поринути в світ краси і справжності!



Хриплий голос позаду ошелешив Віталія ще більше: «Чому твої малюнки брехливі?». Біля чоловіка намальовався чудернацький незнайомиць в чорній куртці, спортивках й безколірних черевиках. Здавалося, лише одяг стримував його тіло розсіпатися на частини. Хвиляста зеленкувата борода ворушилася, мовби водорості, а очі зирили крізь Віталія.

– Я так бачу, – стиха вимовив Віталій як виправдання.

– А я бачу інакше, однак не годую людей своєю брехнею, – той поліз не за словом до кишені. – Ти хочеш намальовати його? – вказав на постать угорі.

– Та шкода, що здалеку, – треба попросити, щоб попозував вживу.

– Той – не схоче, – впевнено відказав чудернак, кинувши собі до рота якісь жовтуваті кульки. – Говорити правду здатен лише той, кому абсолютно байдужа думка людей. Хоча, якщо йому цілком байдужа думка людей, він не буде говорити взагалі.

– Просто той, що нагорі, – ідеальна кандидатура для портрету, який прагну зобразити вже стільки часу. Хоча постійно малював ось таке... – показав на щойно відпрацьований аркуш.

– Ідеальний гуманіст – убивця тиранів, – прицмокнув співрозмовник, додавши: – Але той не підходить до твого внутрішнього світу.

– Інколи, щоб полюбити людей, треба спершу їх зненавидіти. А зненавидіти людей нескладно – треба тільки дізнатися правду про них. А от щоб полюбити – необхідно ще осмислити її, – розглядаючи своє творіння продовжив Віталій.

– А навіщо когось любити чи ненавидіти? Зрештою, істинне ставлення до інших є брехнею по відношенню до себе. Я пропоную інакше: не егоїзм, бо це упереджене ставлення до своєї персони, а байдужість як однакове відношення до всього.

Час від часу Вавило кидає до рота жовті кульки й продовжує:

«Найкраще почуття – байдужість. Вона лікує. Коли ти нікому не потрібен, і до тебе ніхто не має діла, – ти стаєш вільним. Колись їхав собі поїзд – аж раптом перекинувся, чорт зна чого. І виявилось, що ти не потрібен навіть тим, до кого їхав. Вони нарекли тебе «безвісти зниклим» – потім ти сам себе ознаменував «безвісти вільним».

Байдужість – найліпше почуття. Вона самолікує. Якось ліг на хірургічний стіл – і почалось: різанина. Кожен хоче внести свою лепту, і тільки для того, щоб самому не почуватися винним. Лише як усім це набридло – я став почуватися вільним.

Кожна людина має бути байдужою у відношенні до інших. Тільки так вона не може зробити інших нещасними, оскільки не втручається в перебіг їхніх життєвих учинків. Людей рятує байдужість: не співчуття – бо це образа, не повчання – бо це зверхність, а саме нейтральна байдужість.

Природа також наповнена байдужістю, і саме це забезпечує закономірні процеси вмирання – народження, перетворення й колообігу. По суті – це вічність. Тільки завдяки байдужості можна почуватися вічним.

І насамкінець, тільки нейтральність дає можливість дійти до істини як неупередженої інстанції, і жити згідно з її законами. Бо ж, живучи в законах суспільства, неминуче настає розчарування. А коли в тебе свої правила – суспільство ні до чого».

Віталій залишив огляд своєї картини і пильно вглядався в Вавила. Той, ніби розтлумачуючи свою поведінку, зауважив:

– Ми теж не пензлем роблені! Хоча...

Недалечко весела юрба, залишаючи речі на березі, поспішила до води.

Вавило пильніше вдивлявся в постать Віктора, немовбито оцінюючи ситуацію, після чого впевнено видав:

– Якщо хочеш намалювати його зблизька – ходімо за мною.



– Що ж ти хочеш натомість? – завагався Віталій. – Може, мій кулон?!

– Я не збирач цяцьок, – грубо відрізав той. – Хутчіш!

Хапаючись за можливість зробити портрет, Віталій поспішив за дивакуватим незнайомцем, встигнувши вхопити лишень чистий аркуш та олівець. Незабаром Вавило зупинився і наказав причаїтися в хащах очерету. А сам – незрозуміло куди подівся. Незабаром поблизу з'явилася постать кремезного чоловіка, портрет якого хотів створити інший...



– Які мертві очі, – здивовано констатував Віталій, коли залишився наодинці з Вавилом. – Але найдивніше – напружені брови, які так і не вдалося належно зобразити. Якби ж їх побачити у стані спокою, – розмірковував уголос невдоволений чоловік.

– Можеш побачити, коли він спатиме, – сказав Вавило і посунув собі через очерет. – Якщо в цьому є потреба.

– Без цього я не бачу сенсу творити – а значить, і жити, – озвучив своє серце Віталій. – Тож доведеться в разі невдачі захопити з собою й великий ніж, – знехотя пожартував він.

Куртка Вавила озирнулася, підставивши сонячні промені під удар чорної матерії. Поверх неї стрибнули жовті кульки й зникли в отворі, з якого намалювалось:

«Що ж, я зайду за тобою, коли буде час».



Згусток світла від ліхтарика віднаходив принишкле каміння, загравав до тіней дерев, розганяв злякане тваринне царство по кущах.

Щось шаруділо під ногами. Перед Віталієм пробігла якась моторозна істота, змусивши його відсахнутися.

– Як бачиш, відокремлення від природи призвело до слабкості людей, – констатував Вавило.

– Зате вивело нас на вищий щабель розвитку.

– І що?

– Люди знаходять більше спільного між собою для уникнення конфліктів.

– І водночас поглиблюють конфлікт з іншими тваринами. Дивергенція дозволяє живим істотам заволодівати відмінною територією, вести неоднаковий спосіб життя і так далі, тобто перебувати у власній ніші. Аналогічно, людям також вигідно, щоби кожен займався своєю справою. Таким чином, бути не схожим на інших – це добре: як для окремого індивіда, так і для людства в цілому. А щоби уникнути заздросців до тих, хто займає «іншу» нішу, потрібно плекати в собі байдужість.

Віталій, вочевидь, хотів щось додати чи заперечити, однак поводир мав інші плани.

– Тепер – тихо! – наказав Вавило, показуючи на темну широку тінь під скелею. – Акуратно заповзеш, коли я дам знати.

Поволі розстібнувши блискавку входу, Вавило проник до намету. Потім висунув руку назовні і махнув нею до себе.

Віталій вповз усередину і витягнув із-під своєї футболки аркуш. За домовленістю, Вавило слабким світлом ліхтаря наводив на брови Віктора, а напарник поринув у свою справу.

У якийсь момент брови сплячого набули звичної настороженої форми – а відтак Віталій змушений був втекти світ за очі.



Кружало місяця вже не переливало скелі миготливими самоцвітами, як раніше.

Хоч ззовні Віталій видавався все таким же діловитим, його внутрішня сила ввігнулася під натиском останніх подій. Погляд блукав манівцями, тіло переверталось з боку на бік, а душа навіть у своїх шатах почувалася зовсім незахищеною.

До шатра, який тримали руки густих крислатих рослин і розмальовували його своїми чудернацькими тінями, хтось чутно наблизився. Віталій не бачив, але скидалось на те, що цей «хтось» готується до якоїсь дії. Мимоволі настовбурчившись, чоловік шкірою відчув, як те, що сьогодні давить його основу, набуває дедалі більшого загострення.

Ховаючись від безвиході, він ніби хотів протиснутися під низ шатра, а потім, схоплений бурхливою хвилею, віддався паніці, що понесла його за собою. Опинившись сам-на-сам із власним баченням, він припишк від передчуття втрати чогось.

Нелюдський страх пронизав до кісток, розхитуючи тіло зсередини. Коли кроки стихли, Віталій насмівився визирнути зі сховку. Навколо – плями від неба, скель, дерев... Поодаль на траві блищало чиясь око. Наблизившись до того предмета, Віталій збагнув, що ніж був вготований... для нього.



Віталій, розпластавшись на траві, втупився в каламутне небо (яке ніяк не хотіло пускати світанок), намагаючись вгледіти там бодай якусь зірку. Звідусюділь його діяв холод: як із сирої землі, так і зсередини тіла.

Примарно зачовгало з боку стежки.

– От, приніс ножа, – спустився хрипкий голос на зніченого чоловіка. Поряд вималювалася згорблена фігура його власника.

– Ти мене без ножа зарізав, – повернувся Віталій набік, аби не бачити Вавила.

– Хіба? А може, ти сам?..

– Все свідоме життя я малював прекрасні картини, вважав себе справжнім митцем. А тут несподівано з'являєшся ти – і доводиш мені, що я – повний нездара, що весь мій талант – просто фікція. Адже, я не здатен зобразити як слід навіть... брови. Тепер я не зможу більше взятися за пензля. Ти вбив у мені талант! Ти знищив мене!

– В такому разі, кому призначені твої картини, якщо не можна висловити думку стосовно них? Коли знаходишся ззовні, ти не можеш відчутти те, що всередині. Одна справа – дивитися на річку з берега, інша – бути в ній.

– А ти? Що ти взагалі можеш? – різко обернувшись, жбурнув Віталій непроханцю.

– Представляти правду. На це також треба мати талант! – смакуючи кислінки, видав Вавило і скривився: – То як: може, ще разок спробуєш мазнути?

– Та годі вже! – гаркнув Віталій. – Ой, та хай би він щез, разом зі своїми бровами!

– Гаразд, – згодився по хвильці любитель абрикос. – Я виконаю твоє прохання.

– Чого тобі треба? – просичав крізь зуби Віталій. Потім відстібнув на шиї продовгуватий кулон у вигляді перевернутої вісімки з несполученими кінцями й кинув під ноги Вавилу: – Бери – тільки, прошу, відчепися від мене.

«Людина – це воістину божевільна тварина, котрій привиділося, що вона – Бог», – кинув непроханець натомість.

Віталій іще довгенько лежав, встромивши погляд в землю, а коли піднявся – був сам. Видавалося, сам у всьому незображеному світові, сфокусованому на цій галявинці, загублений в хащах далеко від води і неба, подалі від мирської суєти.



Сердитий, він схоплюється, забігає до шатра, дістаючи з нього мольберт, аркуш, палітру... Намагаючись зосередитися на внутрішніх відчуттях, відмежовується від того, що відбувається довкола. На галявинці розставляє свою переносну майстерню, і в ще нерозвидненому просторі береться за пензля.

«Ще побачимо, чия візьме, – робить подумки виклик невиявленому супротивнику. – Мені однаково, що ти про мене думаєш. Але мені не байдуже, що я про себе думаю».

Віталій метушливо водив пензлем, слухаючи свій внутрішній голос. Чи то думка Вавила як наказ водила його рухами?

Із паперу почало виникати обличчя – те, яке бачив на скелі й крізь хащі очерету. Та коли черга дійшла до брів – Віталія знов ошелешило. Вони постали... не такими. Брови просто висіли двома короткими линвами. Як можна прикріпити чи приліпити до обличчя щітку? Чи побачити на люстрі брови? Вони просто існують поряд.

Спересердя він рвонув захаращений аркуш, який відштовхував обличчя ніби чужорідне тіло, що вп'ялося в нього. Вітер відповів йому подібним, ненависно трусонувши тіло.



Віталію здається, що Вавило спостерігає за ним: от-от прийде – і вкаже на бездарність автора цих папірців. Позаду лишився наступний малюнок. Віталій збагнув, що слід починати саме з брів. Та здалося, ніби сама палітра навмисно сплутала свої кольори для чоловіка з пензлем. Їдкі краплі сипнули в очі, на руки полилася фарба. Чвиркнула густа пляма сьогоднішнього сліпучого сонця. Він осліп! Ні, фізично усе бачив, але відчутти внутрішнім зором – не міг. «І як я взагалі відтепер зможу малювати – єдине, на що був здатен у цьому утилітарному житті?!».

Вхопившись за натягнуті ніжки мольберта, Віталій вдарив ним об землю. Опора повалилася, але переконаність, що голос зсередини не прокинеться, рухала далі.

Врешті він вирішив йти до кінця – малюнка, який усе змінить. Та враз відчув щось не те. Так, він стояв на межі, звідки тоншають і загострюються відчуття.

Здавалося, його блискавичні рухи здатні розпалити всю сферу неба, а вираз очей – засліпити спалахи на сході.

До Віталія через картину наближався ненависний образ. Занурений у її світ, він здимає пензля і щосили встромляє його в обличчя без брів. Навалившись тулубом на етюдну дошку, він протинає її наскрізь і падає разом із нею біля кинутого кулона й нафарбованих абрикосів.

Замість пензля він хапає червоний стилет і з височини востаннє фарбує ним своє зап'ястя. Безвість прірви, не зволікаючи, проковтнула його, вже життєзвергнутого...



Там, де обривається берег, починається ріка. Нею людина має пливти, або – літати.



Оздоблення: Т. Левінська («Волошкин дім»).

Світлини: В. Левицький («ЛВ»).

Дорогий читачу!
Свої відгуки та пропозиції Ви можете надіслати автору
на його електронну скриньку : vasil.lev@ukr.net



Про автора:

Василь Левицький народився 15 грудня 1987 року в місті, яке тепер назване на честь видатного митця: Кропивницький.

Автор книги «Максималісти», співавтор сценарію художнього фільму «На роздоріжжі».

Переможець найпрестижніших письменницьких конкурсів України: лауреат Міжнародного літературного конкурсу «Гранослов» (2008), лауреат премії літературного конкурсу видавництва «Смолоскип» (2015).

Літературні твори публікувалися в збірках («Що вмістилося у слові», «Перша хвиля», «Озвалась ліра водограєм», «До барикад!», «Шепіт Альми»), журналах («Вежа», «Степ»), газетах («Молодіжне перехрестя», «Нова газета») тощо.